

Світова торгівля перед новими викликами: що турбує експертів СОТ

Анжела Махінова, Sayenko Kharenko _ Серeda, 04 жовтня 2017, 09:08

Сприйняття міжнародної торгівлі істотно змінюється, і це ставить під загрозу роботу СОТ – універсальної системи, яка регламентує торговельні відносини практично всіх країн світу. Якщо досі міжнародна торгівля однозначно сприймалась як позитивне явище, що дозволяє боротися з бідністю, нести прогрес в найменш розвинені країни, то тепер в різних країнах світу зростає невдоволення глобалізацією і відкритістю ринків для імпорту. Таких висновків можна дійти на основі WTO Public Forum, що пройшов минулого тижня в Женеві. Відвідавши кілька сесій Форуму та уважно вислухавши багатьох визнаних експертів, хочеться поділитися поясненнями таких тенденцій, які мені пощастило там почути.

Торгівля vs технології

Більшість людей, насамперед у розвинених країнах, вважають, що глобалізація і відкриття ринків негативно вплинули на їхню зайнятість.

Розвиток торгівлі призвів до перерозподілу працівників зі сфери сільського господарства в індустріальне виробництво, а потім – у сферу обслуговування. Далі вже розвиток технологій зробив свою справу, продовживши суттєву зміну структури зайнятості в усьому світі і вплинувши на неї набагато більше, ніж сама по собі міжнародна торгівля.

За даними СОТ, скорочення робочих місць у сфері виробництва в США лише на 20-25% пов'язане з відкриттям ринків і міжнародною торгівлею, тоді як розвиток технологій призвів до скорочення 80% робочих місць. У Звіті СОТ наведена цікава статистика:

| щомісяця в США в середньому зникає 1,7 мільйона з 160 мільйонів робочих місць.

Зокрема, в 1940-х роках в США 350 тисяч американців працювали в колл-центрах телефонними операторами. Тепер менше 10% від зазначеної кількості зайнято в усьому секторі телекомунікацій!!!!!!

Експерти вважають, що з кожним днем ситуація тільки погіршуватиметься, а скептики пророкують нам навіть безробітне майбутнє, причому це зачепить не тільки розвинені країни. Всі схильні до того, що досить швидко (з урахуванням блискавичного розвитку технологій) буде відходити в небуття безліч лінійних/рутинних професій. Їх у недалекому майбутньому повністю замінить автоматизація.

Багато експертів схильні до думки, що поступово відбуватиметься поляризація ринку праці – на ринку залишаться затребуваними висококваліфіковані кадри з нелінійними завданнями, готові легко і часто переучуватися і бути гнучкими в зміні галузей і робіт, тоді як середня ланка, задіяна в лінійні процеси, дуже швидко буде скорочуватися і більшою мірою постраждає від безробіття в майбутньому.

Вже зараз експерти попереджають СОТ і її членів про необхідність негайно починати вирішувати проблему із зазначеними структурними змінами зайнятості (бути готовими постійно перенавчати людей, забезпечувати їх все новими і новими затребуваними професіями), не чекаючи, коли по всьому світу на вулицях буде безліч безробітних.

Моральне обличчя торгівлі

Торгівля також негативно сприймається у багатьох країнах – і причиною цього стала зміна цінностей.

Все більше людей замислюються про охорону довкілля, що призводить до поступового витіснення певних товарів (наприклад, поліетиленових пакетів, фреонових кондиціонерів) і навіть до свідомої відмови від культури споживання.

Ще одним важливим напрямком стають питання боротьби з голодом і чесністю торгівлі (*fair trade*). На Форумі обговорювалося, що все більше набирають обертів вимоги про справедливий розподіл доходів по всьому ланцюжку – від виробництва товару до його фінального продажу споживачам. Все більше людей хвилює питання про те, в яких умовах виробляють той чи інший товар (чи застосовується рабська праця дітей, чи отримують фермери справедливу винагороду за свою працю, що дозволяє забезпечити хоча б мінімальні стандарти життя, освіти).

На Форумі наводилися приклади декількох транснаціональних корпорацій, які вже активно впроваджують стандарти *fair trade*, які передбачають закупівлю товарів у постачальників, що, зокрема, платять гідну зарплатню. Більш того, багато торговельних мереж також застосовують приватні стандарти, що регулюють допуск товарів.

Як наслідок, стає все складніше потрапити в торговельні мережі, особливо в розвинених країнах, товарам, виробленим із використанням дитячої праці, в небезпечних для життя або здоров'я працівників умовах.

Що ж далі? Які рецепти?

Страх перед невідомістю, яку несуть можливі подальші наслідки глобалізації, розвитку міжнародної торгівлі і технологій, вже починає проявляти себе як відкрито, так і завуальовано.

Прямими прикладами може бути політика президента США Дональда Трампа "купуї американське, наймай американців", а також Brexit. Не виключено, що подібних прикладів може стати більше.

Завуальованими прикладами експерти називають війну стандартів. Традиційні для СОТ механізми захисту внутрішнього ринку від імпорту (тарифи, тріада заходів торговельного захисту – антидемпінгові, компенсаційні та захисні, тощо) вже не дозволяють державам ефективно захищати свої ринки.

За відсутності іншого, дозволеного СОТ інструментарію, країни змушені шукати завуальовані форми боротьби з імпортом.

Однією з таких форм стала "битва" різних систем стандартизації та технічного регулювання, яка, на жаль, дуже поверхово регулюється на рівні СОТ.

Як наслідок, товар, "заточений" під стандарти одного ринку (наприклад, з маркуванням ЄС "СЕ"), не може просто так, без дотримання додаткових вимог і процедур (що несе за собою додаткові витрати, як правило, дуже істотні), потрапити, наприклад, на ринок США.

Тому зараз сильні світу цього намагаються нав'язати свої системи стандартизації, укладаючи відповідні двосторонні угоди про вільну торгівлю або митні союзи, що зараз і в подальшому буде використовуватися для регулювання доступу на ринок.

Також деякі експерти були дуже скептичні щодо приватних стандартів. З одного боку, однозначно йдеться про добру мети. З іншого боку, з урахуванням того, що в даному напрямку задіяно багато державних коштів, деякі експерти навіть припустили, що за приватними стандартами прихована така ж мета, як і за державними – захист ринку під "благим прикриттям".

Обговорення питань війни стандартів закінчилося закликком до СОТ втрутитися в це питання.

І нарешті, найбільш радикальною думкою було те, що попередні витки розвитку світової економіки закінчилися двома світовими війнами.

У зв'язку з цим дуже важливо знайти правильні варіанти вирішення, щоб подальший технологічний розвиток і розвиток міжнародної торгівлі все ж таки не призвели до безробітного майбутнього в світовому масштабі, до деструктивних незворотних процесів і не закінчилися третьою світовою війною...

А що ж СОТ?

За результатами Форуму я для себе зробила висновок, що СОТ все ще продовжує відігравати важливу роль у розвитку міжнародної торгівлі.

Разом з тим, організації все складніше реагувати на нові й нові виклики, оскільки 164 членам СОТ з різним рівнем економічного розвитку все важче домовлятися про нові правила гри.

На жаль, спроби системи вирішення спорів СОТ хоч якось поліпшити ситуацію шляхом розширення тлумачення тих чи інших положень угод СОТ викликали бурхливе невдоволення з боку окремих членів організації, зокрема США, які останнім часом активно критикують таку систему і навіть блокують призначення нових членів апеляційного органу СОТ, що [може в принципі заблокувати роботу системи вирішення спорів](#).

Виходить, що "консервативна" СОТ вже не може впоратися з новими викликами.

Є два шляхи: або СОТ зміниться і стане більш гнучкою в частині ухвалення рішень, або рано чи пізно в світі з'явиться нова система регулювання міжнародної торгівлі, технологій та інших, поки що невідомих нам сфер діяльності.

Автор: Анжела Махінова,
радник ЮФ Sayenko Kharenko

Публікації в рубриці "Експертна думка" не є редакційними статтями і відображають виключно точку зору автора